

til laga um verkakaupsveð.

Flutningsm.: Erlingur Friðjónsson.

1. gr.

Verkamenn þeir, konur jafnt sem karlar, sem vinna við sildarútgerð, án þess að vera skráðir hásetar á sildveiðiskip, hafa lögveð i öllum sildarafurðum þeim, er á land flytjast hjá atvinnurekanda þeim, er þeir vinna hjá, til tryggingar greiðslu á umsömdu kaupi, hvort sem það er mánaðar-, viku- eða timakaup, eða ákvæðisvinna við verkun sildar.

Lögveð þetta, er nefnist verkakaupsveð, nær til allra sildarafurða, þar með talin ný sild, krydduð, söltuð eða verkuð á annan hátt, einnig til tunna, salts og krydds, sem notað er við sildarútgerð, svo og til þess, sem unnið er úr sild, svo sem lýsi og sildarmjöl.

Lögveðið gengur næst á eftir opinberum gjöldum, sem á veðinu kunna að hvila, en gengur fyrir öllum samningsbundnum veðskuldbindingum.

2. gr.

Pegar sildarafurðir, tunnur, salt eða krydd er selt á nauðungaruppbodi, þá fellur niður verkakaupsveð i hinu selda, en veðhafi á þá i stað þess veðrjett i kaupverði hins selda, meðan verðið er ekki af hendi greitt. Nú selur eigandi eða umráðamaður sildar sild eða annað það, sem lögveð hvilir á samkvæmt lögum þessum, án þess að hafa losað veðið með því að greiða kaup fólksins. Skal hann þá teljast brotlegur við lög þessi og sæta sektum samkvæmt 8. gr. þeirra. Verkakaupsveð fellur niður þegar vörur þær, sem verkakaupsveð hvilir á, er selt í hendur kaupanda.

3. gr.

Nú lætur verkakaupsveðhafi ganga að veði með fjárnámi að undangengnum dómi, og skulu fjárnámsvottar þá meta, hversu mikið af veðinu skuli selja til greiðslu veðkröfunar. Heimilt er skuldunaut við slikt fjárnám að segja til um það, að hverju af veðinu skuli fyrst gengið.

4. gr.

Verkakaupsveðrjettur fellur niður, ef honum er ekki framfylgt með lógsókn, áður en ár sje liðið frá því að krafan, sem veðið er fyrir, fjell í gjalddaga.

5. gr.

Um gildi verkakaupsveðs skal dæmt i máli, sem höfðað er til greiðslu verkakaups eftir lögum nr. 55 frá 31. maí 1927, ef krafan er um það gerð af kröfuhafa, svo og i öllum öðrum þeim málum, sem höfðuð eru til greiðslu verkakaups, sje þess krafist í upphafi málssóknar.

6. gr.

Nú ætla atvinnurekandi að flytja burt af sildarverkunarstöð sinni síldarafurðir, tunnur, salt, krydd eða annað, sem ætla má, að verkakaupsveð hvili á, og geta þá þeir, er verkakaupsveð hafa í sildarafurðunum, tunnum, saltinu, kryddinu eða öðru, krafist kyrsetningar á því, og þurfa enga tryggingu að setja fyrir kyrsetningunni. Krefjast má, að staðfestingarmál út af kyrsetningunni sje rekið að hætti einkalöggreglumála eftir ákvæðum 3. gr. laga nr. 55, frá 31. maí 1927.

7. gr.

Samningar þeir á milli atvinnurekenda og verkafólks, sem fara í bága við lög þessi, eða undanþiggja verkakaupsveð, skulu ógildir.

8. gr.

Brot gegn lögum þessum varða sektum, frá 1000—50000 krónum, nema þyngri hegning liggi við að lögum, og skulu mál út af afbrotunum rekin sem almenn löggreglumál.

9. gr.

Lög þessi óðlast gildi þegar í stað.

Greiðargerd.

Lög þessi eru fram komin vegna hinna mjög alvarlegu vanskila, sem orðið hafa á greiðslu verkakaups hjá sumum atvinnurekendum í sildarútveginum. Hafa svo mikil brögð verið að þessum vanskilum að undanfórn, að þess eru dæmi, að fólk hefir ekki fengið kaup sitt greitt tvö til þrjú ár samfleyít, og hefir því ýmist orðið að liða tilfinnanlegan skort eða leita á náðir hlutaðeigandi sveitarfjelags.

Er þetta ástand mjög alvarlegt, ekki einasta fyrir það fólk, sem fær ekki kaup sitt greitt, heldur og fyrir þá atvinnurekendur, sem standa í skilum með kaup fólksins, því þess munu dæmi, að þeir atvinnurekendur, sem ekki hafa staðið í skilum með greiðslu verkakaupsins, hafa orðið til þess að bjóða síldina á útlendum markaði fyrir neðan raunverulegt framleiðsluverð og á þann hátt orðið til þess að spilla fyrir því, að heiðarlegum atvinnurekendum væri kleift að ná því verði, sem sildarútvegurinn þarfnað til þess, að hann yrði rekinn án halla.

Kröfur almennings eru orðnar mjög sterkar um það, að úr þessu alvarlega ástandi sje bætt með löggjöf, sem tryggi það, að atvinnurekendur geti ekki skotið sjer undan þeirri skyldu að greiða verkakaup þess fólks, sem að framleiðslunni vinnur.

Til dæmis um kröfur fólksins um þetta má benda á tillögu þá, sem samþykkt var á þingmálfundi á Akureyri 2. janúar síðasti. með 154 atkv. gegn 30 og sem hjer fer á eftir. Mælti einn sildaratvinnurekandinn mjög kröftuglega

með tillögum og benti á hættuna, sem atvinnurekendum stæði af vaugreiðslu kaupgjaldsins.

»Fundurinn skorar á Alþingi að fyrirskipa með lögum, og leggja refsingar við, ef út af er brugðið, að útgerðarmenn og aðrir vinnuveitendur í síldar-útveginum skuli setja forgangsveð til tryggingar greiðslu á öllu verkakaupi. Skulu veðin því aðeins tekin gild, að þau sjeu samþykt af verkalýðsfulltrúum, sem fjórðungsstjórnir verkalýðssambandanna skipa, enda sje hverjum manni óheimilt að ráða til sín fólk að nefndum atvinnuvegi, nema þessu skilyrði sje fullnægta.«

Nú hafa íslenskar skipshafnir sjóveð fyrir kaupi sínu i skipum þeim, sem þær eru á. Virðist því ekki óeðilegt, að það fólk, sem með vinnu sinni skapar verðmæti úr sjávarafurðum, sem á land koma, fái með lögum forgangsveð í því verðmæti.